

Karl Marx.

Nummer 4 (6)

1927

II aastakäik

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali üleskutse

NOORED SELTSIMEHED JA SELTSILISED!

1927. aasta esimene mai leiab sotsialistliku tööliikumise raskes võitluses poliitilise ja sotsiaalse reaktsiooniga ja täitmata imperialismiga. Fašism on vallutanud möödunud aastal uued maa-alad. Tema vägivalvalalitsus on teravamalt, kui kunagi varem pöördunud demokraatlikkude ja sotsialistlikkude elementide vastu. Kapitalistliku majanduskorra anarhia püsib kõikumatult, miljonid töövõimelised käed seisavad asjatult, nende häda on surveabinõuks ettevõtjate käes tööliskonna töö- ja elamistingimuste halvendamiseks. Pääle kõige selle ähvardab ilma uus sõjahädaoht Ameerikas, Aasias ja ka Euroopas. Sotsialistlik töölisinternatsionaal ja rahvusvaheline ametiühingute liit peavad selle hädaohu vastu teravat ja väsimatut võitlust. Ja selle aasta maipüha olgu töörahva jõudude demonstreerimine rahu, sotsialismi ja rahvaste vabanemise kaitseks.

SOTSIALISTLIK NOORPÖLV LÄHEB KOOS SOTSIALISTLIKU TÖÖLISKLASSIGA,

sest töötava klassi häda on tema oma, töörahva võitlus on tema võitlus. Fašism on sotsialistliku noorpõlve Itaalias surnud põranda alla, on sellelt liikumiselt võtnud eluõiguse, on temalt võtnud tegutsemisvõimalused Ungaris ja Leedus. Fašism püstitab kõikjal, kus see võimalik, oma verega määritud lipu ja astub välja tooruse ja halastamattusega nende organisatsioonide vastu, kes on säädnud oma ülesandeks juhtida noorpõlve sotsialismi ja rahvusvahelise vennluse poole.

Sotsiaalne tagasikiskumine on kõige oma teravusega pöördunud töötava noorpõlve vastu. Tuhatkordselt on ta suuren-danud kibedat tööpuudust, arvatatu hulk noori töölisi vaevleb pika tööpäeva, häda, palgaviletsuse, alatoitluse ja korteripuuduse tõttu.

Sõjahädaoht seisab ähvardavalt töötava noorerahva peäkohal, sest noorpõlv peab täitma esimeses järjekorras mili-

---

tarismi tormipataljonide read, kui sõjatuli puhkeb rahvaste vahel. Juba nüüd korralistes sõjavägedes orjastatakse noorte sõdurite endateadvust ja rahuarmastavaid noori jälgitakse ning rõhutakse. Kuid need hädad karastavad meie tahet. Vastaste pääletung suurendab meie võitlusjulgust. Rahvusvaheline sotsialistlik noorsooliikumine on praegu ühtlasem ja kindlam kui kunagi varem. Tõendagu seda maipüha!

Meie püüame täita sotsialistliku töölisinternatsionaali juhtmõtteid võitluses fašismi ja sõjaohu vastu. Meie koos täiskasvanud töölisklassiga täidame oma kohut võitluses proletariaadi vabastamise eest. Meie seisame ühises väerindes rahvusvahelise ametiühingute liidu ja sotsialistliku töölisinternatsionaaliga noorsookaitse ja noorsoo õiguste nõudmistes. Praegu võitlus nende nõudmiste eest käib tervel liinil. Rahvusvaheline töölisliikumine on ühinenud tõsiselt tahtmises muretseda proletaarilisele noorsoole kaitset ja õigust majanduslikus elus ja teha temale tee vabaks parema elu ja ühiskonnakorra loomiseks.

Maipühal töotame, olla ka edaspidi oma püüdeis väsimata. Astume välja kartmatult igasuguste hädaohtude vastu ja aitame töölisklassile võidelda kätte uusi edusamme. Kõige päält aga pöörame oma tähelepanu tähtsamale ülesandele, koondada oma ridadesse noori töörahva hulgast.

MILJONID PEAVAD SAMMUMA MEIE PUNASTE LIPPUDE ALL!

Ükskõiksed, kartlikud, väsinud ja kõhklejad peame võitma oma kõrgete ülesannete teostamiseks. Sest kui tahame võita, meiega peab olema kogu proletariaat.

Selles teadmises: Üles mai pühitsemisele!

ELAGU RAHVUSVAHELINE SOTSIALISTLIK NOORSOO- LIKUMINE!

Sotsialistliku Noorsoo Internatsionaali büroo:
Karl Heinz — Viinist, Josef de Graeve —
Genfist, Erich Ollenhauer — Berliinist, Ernst
Paul — Prahast, Richard Lindström —
Stokholmist, Koos Vorrink — Amsterdamist.

Töölisnoored

tööraha võitlusriade paraadi aukohal.

Kümme aastat tagasi töölisklass tundis jõudu oma käsivartes.

Vene revolutsioon andis esimese koha klassiteadlikule proletariaadile, kes oli küll vähearvuline kogu maa klassiteadvuse tu kehviktalupoegade kõrval, kuid oli karastatud pikas võitluses nii tsaarivalitsuse surve kui kodanluse vastu.

Lääne-Euroopa rohkearvuline ja hästiorganiseerund proletariaat oli tulemas järele oma Vene seltsimeestele.

Kuid nüüd pühitseme tööraha püha teistsuguste väljavaadetega:

Euroopa töölisklass on surutud nurka. Kodanlus teeb kõik, et kindlustada oma võimu võimalikult kauaks ajaks. Kas tehakse seda avalikult põhjendatud fashistliku süsteemi abil, nagu Itaalias, Hispaanias, Ungaris, Rumeenias ja Leedus, või jällegi demokraatia maski all. Püüie on üks: nõrgestada töölisklassi ja kõvendada tagurlust.

On tunnud aegade raskust endal ka Eesti töölisklass, kelle read on paisatud segi, kes on tehtud võimetuks isegi majanduslikuks võitluseks kõnelemata veel poliitilisest.

Kuid on kerkind esile uued jõud.

Hiinas, mis senni oli magava hiitglase osas, on ärgand suur rahvusliku iseseisvuse liikumine. Sellega ühenduses aga Hiina töölisklass on ilmud näitelavale. Mil määral Hiina revolutsioon muudab Euroopa kapitalismi näo, on veel raske ette aimata, kuid õnnestumise korral see peab tõukama Euroopa uutele teedele.

Klassiteadlik proletariaat pooldab ikka rõhutud rahvaste ja rahvaklasside vabanemist ikkest. Võib olla, et ka Euroopa töölisklassil tuleb kanda ajutiselt osa raskusist, mille valmistab Euroopale Hiina revolutsioon, kuid iga tööline teab: talle on tekkimas Aasias uus tugev liitlane võitluses kapitalismi vastu.

Hiina revolutsiooni võidud on parimaks tervituseks meile tänavuseks maipühaks. See on tunnuseks, et kogu maailm on ärkamas sotsiaalseks võitluseks.

Kuid tööraha noorpõlv peab mõistma hinnata 1. maid.

Eesti töölisklassi väärtuslikum ja klassiteadlikum osa on pillutud laiali mitu aastat kestnud meeletus sotsiaalses võitluses. Eesti töölisklass on terroriseeritud, on saanud peaaegu kõlbmatuks isegi majanduslikuks võitluseks, kõnelemata veel poliitilisest võitlusest. Kui sel maal ei taheta jääda ainult ootama saatust — mis on mõttetu, siis töölis noorpõlvel on ees suured ülesanded.

Kui vanemal põlvel ei õnnestu enam võidelda sotsiaalse revolutsiooni tulekul, siis nooremal see peab õnnestuma. Ei tule jääda ootama tööraha valitsust kui ilmutust, vaid seda peab valmistama ette juba kaua-aegselt. Iga töölisnoore kohus on selgitada endale tööraha võitluse sihtjooned ning peab levitama klassiteadvust ka teistele. Iga töölisnoor peab olema täidetud töölisklassi ühtekuuluvuse tundest. Ta peab teadma, et kogu töölisklassis kõigi lahkuminekute pääle vaatamata valitseb üks vaim, üks püüie ja üks tahe.

Praegu päälekasvav noorpõlv peab täitma klassiteadliku töölisrondi hõredaks jäänud read. Ta peab andma enese ohverdajaid võitlejaid.

Maipüha on eestkätt töölisnoorpõlve püha,

sest töölisklassi loodav ilm ise on noor, veel tulevikus, ja noorpõlv on see, kellele langeb osaks suuremaid ülesandeid kui eelmistele põlvedele, tee- raivamise raske töö tegijale.

Töölisklassi viib vabadusele klassivõitlus

Kogu ilmas tänapäeval seisab vastastikku kaks erinevate tunnustega rahvaklassi: kodanlus ja proletariaat. Esimene on kõduneva kapitalistliku ilma alustugi, teine kindlal sammul rajab teed tulevikku. Proletariaat on säädnud enda lipukirjaks ekspluateerimisvaba, sotsialistliku ühiskonna, pidades enda ülesandeks majandusliku elu ümberkorraldamist, mille tulemusena alles võib sündida ühiskondliku elu uuendumine.

Nagu varem tähendatud, sotsialism tahab hävitada praeguse majanduselu puudusi eraomanduse kõrvaldamisega. Ainult sel teel on võimalik hävitada kapitalismi valitsust, kuna ta määravaks aluseks on eraomandus. See laiaulatuslik murrang pole teostatav lühikese ajaga. Sest valitseval klassil on kasutada igasugu vahendeid tolle protsessi tõkestamiseks, poliitilisi ja kultuurilisi. Teame, et oleva korra suurimaks ja tugevamaks kaitsjaks on tänapäeval kodanline riik, olgu ta monarhistlik või demokraatlik. Poliitiline võim, riigi näol, on organiseeritud võim ühe klassi käes teise allasurumiseks. Riik tema tekkimisest senini pole olnud midagi muud kui õiguslik organisatsioon valitseva klassi huvide kaitseks. Seepärast töölisklass, niipalju kui ta ei saa kasutada riiki oma klassihuvide kaitseks, peab suhtuma sellele kriitiliselt. Riigi ja töölisklassi suhet käsitame edaspidi, tähendame ainult, et ka demokraatlik vabariik ja tema põhisäädus vaevalt saab olla proletariaadile mingiks austusesemeks, eba-jumalaks, millele peaks isegi ohverdama klassihuviseid.

Sotsialistlik kord ühest küljest võib saabuda vaid pikaajalise arenemise tulemusena, s. t. sotsialismi teostamiseks on vaja järjekindlat eeltööd. Poliitilise võimu haaramine proletariaadi kätte üksi ei võimalda kohe sotsialismi maksmapanemist, olgugi, et siis majanduslik arenemisprotsess on tundavalt kiirendatud.

Mida aga tähendab igapäevases elus nii laialt tarvitatav sõna „arenemine“?

Kõneldakse, näiteks, linn on sajangute jooksul palju arenend: inimeste arv linnas on suurend, on ehitatud uusi tänavaid, maju, mänguplatse jne. Kõik see pole sündind iseendast, selleks on aidanud kaasa inimesed.

Arenemise mõiste on tähtsaim teaduslikus sotsialismis. Valmistamisviiside arenedes muutub ka ühiskondlik kord. Kusagil

ei leia meie rahu ja tardumust, kõik liigub ja vaheldub. Väidetakse sel puhul, kui kõik endast areneb, milleks siis inimesed võitlevad, jätame kõik areneva elu hooleks. See on vale seisukoht! Mida inimesed ei tee, seda ka ei sünni. Ühiskondlik elu eriti pole muutunud iseenest, vaid see mida nimetame edusammudeks, on kõik saabunud vaid võitluse teel. Küsimus võib seista ainult selles, mida inimesed peavad tegema, mida neile ette kirjutab majandusliku elu arenemise loomulik sünn.

Kuidas inimesed aitavad kaasa majandusliku elu arenemisele? Millest on põhjustatud suured ühiskondlikud murrangud möödunud sajanguil ja lähemas minevikus? Ajalugu annab ainult ühe vastuse: kõik edusammud ja murrangud majanduslikus ja ühiskondlikus elus on teostunud tänu mitmesuguste rahvaklasside omavahelisele võitlusele: klassivõitlusele. Kogu ühiskonna senine ajalugu on klassivõitluse ajalugu.

Oleviku kapitalistlikus ühiskonnas tööd ja kapitali esindavad rahvaklassid endi vahel peavad klassivõitlust. See pole ainult paljas lööksõna, pole ainult üleskihitav võitlushüüd, vaid ümberlükkamatu teaduslik tõsiasi. Pole õigus neil, kes tõendavad: klassivõitlus on tekkinud sotsialistide kihutustöö tõttu. Pole ka õigus, et praegune olukord, eraldumine rikkasteks ja vaesteks, härradeks ja sulasteks, ettevõtjateks ja töölisteks, on paratamatu, mis on olnud seni ja jääb ka edespäi. On olnud ühiskondlike vorme, kus sellast jagunemist polnud märgata: vanad talupojalikud valmistusühised isegi ajalooliselt kontrolleeritava ajajärgu algul. Ja klassivõitlust on peetud igal pool, kõigil aegadel, kus majanduslik ühetaolsusetus on põhjustanud rahva jagunemise erinevate huvidega klassidesse, vaatamata sellele, kas nad on kuulnud midagi klassivõitlusest ja sotsialistlikust õpetusest või mitte. Tänapäeval mitte ükski sotsialistlikud töölised ei pea klassivõitlust kapitalistide vastu, vaid isegi ka kristlikkudesse organisatsioonidesse kuuluvad töölised, olgugi, et need ristiusu on säädnud mõrraks sotsialistlikule proletariaadile. Ka nemad võitlevad teadvusetult kapitali väljakurnava mõju vastu, võtavad ühiselt teiste töölistega osa streikidest. Viimane eriti aga on kahtlemata üks vahend klassivõitluseks, isegi selle mõjukaim osa, nagu hiljem näeme.

Oma tööjõust elava rahva kurnamine kapitali poolt valitseb tänapäeval igalpool, kuhu ka meie silmad ei ulata: tolli- ja kaubanduspoliitikas, maksuasjanduses, koolipoliitikas ja igas

muus poliitikas. Iga samm tööliklassi poolt selle vastu on aga klassivõitluse avaldus.

Varematal aegadel see sündis võrdlemisi metsikus kujus. Sada aastat tagasi Inglismaal, hiljem ka Saksamaal, töölised purustasid masinaid, põletasid vabrikuid ja tapsid ettevõtjaid. Kuidas sellele nüüd ka vaadata, kuid kõik see oli klassivõitlus, s. t. tööliste ääretu kurnamine kapitali poolt ja tööliklassi sammud selle vastu.

Järgneval ajajärgul juba suurt osa klassivõitluses mängivad teadusliku sotsialismi, eriti selle põhjendaja Karl Marx'i poolt kindlaksmääratud klassivõitluse sihtjooned. Karl Marx tõendab, et ainukene abinõu, mis aitab proletariaadil pääseda hädadest ja viletsustest on: organisatsioon. Tööliklassi poliitika peab pöörduma kodanlise vastu ja kasvatama masse agitatsiooni, kihutustöö, abil. Võimsaim vahend proletariaadi nõudmiste läbiviimiseks on majanduslik streik.

Samad abinõud ka tänapäeval on terves ulatuses maksavad, kuid neile seltsib veel palju uusi: võitlus parlamendis, töö omavalitsustes j. t.

Klassivõitlus on juhtind töörahva samme ka erilise kihutus-tööta aastakümneid ja sajanguid, niikaua, kui on kurnatud töörahvast ja ta on püüdnud lähemale uuele kurnamisvabale korrale.

*

Teaduslik sotsialism ei eita lahkuminevaid klassihuveid ka kodanluses. Mõeldagu ainult rühmitustele põllumajanduses, tööstuses, suur- ja väikekaubanduses. Tihtigi nende huvid põrkavad kokku otse karvupidi. Eriti aga tolli- ja kaubanduspoliitikas. Ent kõik see võitlus on võitlus profiidi (kasu) jaotamise ümber. Iga rühmitus sellest tahab saada võimalikult suurema osa. Ühiseks sooviks neile kõigile on aga, et profiiti ikka oleks, tähendab, et püsiks tänapäeva majanduskorra põhialus, ja et see oleks võimalikult suur. Sest: mida suurem on üldprofiit, seda suuremad ka jaotatavad osad. Profiidi püsimine tähendab aga väljakurnamise püsimist, sotsiaalsete viletsuste edasikestmist. Seepärast tööliklassi püüdeks on profiidi kõrvaldamine üldse. Ja sellel alal ta seisab risti vastu kõigile teistele klassidele ja rühmitustele. Need ju kunagi ei hakkaks saagima oksa, millel nad istuvad! „Ühiskondliku ümberkorraldamise tänapäeval võib teostada ainult tööliklass, kuna teised klassid, vaatamata huvide lahkuminekule omavahel, oma ühiseks eesmärgiks peavad praeguse ühiskonna põhi-aluste alalhoidmist“ (Erfurti programmist).

Lootus, et proletariaadile klassivõitluses võiks lüüa kaasa osa kodanlusest, on lapsik utopia. Ühiskonna ümberkorraldamine võib olla ainult töölisklassi enda asi.

*

On aga määratu tähtsus sellel, kuidas klassivõitlust peetakse, kas plaanitul, killustatult, või plaanikindlalt ja teadlikult. Mida saamatum klassivõitlus, mida väiksem töölisklassis teadvus selleks, seda vähem on ta mõjuv, seda rohkem töölisklass võitluses asjatult ohverdab enda sisemist jõudu. Niikaua, kui on kestnud klassivõitlus kindla korrata ja sageli väga abitult, niikaua on ka kodanlus sellele vilistanud ja vilistab ka tulevikus. Mõni politseimäärus, seadusejupikene, salkkond täake on küllalt selleks, et töölisklassi sellasel korral teadmatuks ajaks täiesti ära hirmutada. Kui aga töölisklass tegelikult liitub, organiseerub, mees mehe kõrvale kindlaksmääratud ülesannete teostamiseks, siis see klassivõitlusse toob arvamata pöörde. Siis alles töölisklass tõsiselt võib muutuda kardetavaks kodanlusele, kõigepäält aga klassiks, kellega iga vastane peab arvestama, rääkimata mingisugusest vilistamisest suure osa rahva nõudmistele.

Klassivõitlus on nõrk, kui ta on väheste võitlus suure enamuse vastu. Klassivõitluse alusel seisvate töölisorganisatsioonide taga peavad seisma suured massid proletariaati, kindlad oma nõudmistes ja vääramatu ühistundega. Igasugune töölisliikumine on jõuetu ja verevaene, kui see pole suurte hulkade liikumine. Alles siis kui proletaarlikkudesse organisatsioonidesse kuulub kogu, või vähemalt suur enamus töölisklassist, võib olla juttu majanduslikku arengut kaasaaitavast klassivõitlusest. See võitlus pole üksi võitlus toore vägivallaga, vaid sellest silmapilgust pääle, kus töölisklass on muutunud klassiteadlikuks, ka võitlus õiguse ja moraali ümber. Tõusev klass ühtlasi peab ka olema eetiliste ja teadusliste edusammude kandjaks. „Klassivõitlus pole ainult võitlus erinevate klassihuvide vahel, vaid ka võitlus lahkuminevate klassiideaalide vahel“. (Austria sotsialistliku partei uuest programmist).

„Per aspera ad astra“ — läbi pimeduse tähtede poole — see on klassivõitluse sisim mõte: läbi vägivalla, vere ja kannatuste vabaduse ja harmoonilise (kooskõlalise) ühiskonna poole. Ajaloolise arengu tee on klassidevaheliste huvide võitlusväli, on aga sellejuures ikka võitlus paremuse eest. Klassivõitlus peab meid viima niikaugele, et kaoksid klassivahed. Kapitalistliku majanduse ümberkorraldamine klassituks sotsialistlikuks ühiskonnaks alles tähendab vabanemist proletariaadile.

Marx ja proletariaat

14. märtsil 1883. suri Londonis mees, kelle nime kõla täidab kogu ilma, kes miljonitele vaestele kurnatud inimestele on saanud kalliks ja kelle ajalooline mõju alatasa suureneb: K a r i M a r x. Ja see mees, kellest levib nii suur võim, pole pärit inimkonna kõrgematest kihtidest. Ta polnud mingi purpuris sündinud laps, vaid põlvenes lihtsast kodanlisest juudi perekonnast. Ta polnud mingi vürst, kes oli kutsutud valitsema maa ja rahva üle, mingi väejuht, kes armee eesotsas relvaga käes võidetulele surus pääle enda tahtmist, vaid ta oli lihtne kirjanik ning õpetlane, kes pääle kõige muu sageli võitles äärmise puudusega; keda poliitiliste võimumeeste vaen kõikjal jälgis; ja lõpuks võõral maal, Londonis, töö- ja kannatusrikka maapagulasena elas kuni surmani.

Ent selles kurvas ja teravast hädast kibestatud Marx'i välisest olemisest arenes kuninglik sisu. V ü r s t i n a m ö t t e v a l l a s M a r x s a m m u s l ä b i o m a a j a, v a l i t s e j a n a, k e l l e v ö i m u l a t a s p a l j u k a u g e m a l e k r o o n i t u d v ö i m u m e e s t e o m a s t. S e s t M a r x ' i v a l i t s e m i s v ö i m e i p i i r d u n u d ü h e g i m a a p i i r i d e g a, v a i d u l a t a s t e r v e s s e i l m a. J a s e e v a l i t s e m i s v ö i m e i l ö p p e n u d o m a k a n d j a s u r m a g a, m i s h a r i l i k u l t s u u r i m a t e g i v a l i t s e j a t e u h k u s e j a h i i l g u s e e n d a g a v i i b k a a s a. Ö i e t i a l l e s p ä r a s t t e m a s u r m a a l g a s m a r k s i s t l i k u m ö t t e v ö i d u k ä i k.

Kui Marx 1883. a. suri, polnud kodanline mõtteilm teda veel majandusliku mõtlejana teatavakski võtnud. Mees, kes oli ja on miljonitele proletaarlastele vaimliseks juhiks ja äratajaks, neile näis vaid poliitilisena agitaatorina ja „sotsialistlikuna ässitajana“, kellega tegid tegemist rohkemal määral poliitikud, kõige enam muidugi politsei. Pääle tema surma on asjaolud muutunud. Nüüd kogu teadused seisavad tema mõtte mõjutuspiires; natsionaalökoonoomia ja sotsioloogia, ajateadus, kui ka õigus- ja riigiteadus uuemas arenemisjärgus pole vabad Marx'i mõjutusist.

Ja v ä e j u h i k s o n s a a n u d M a r x, t e i s t s u g u s e k s j a s u u r e m a k s, k u i k u u l s a d s õ j a m e h e d a j a l o o s, H a n n i b a l j a C a e s a r, A t t i l a j a T a m e r l a n, N a p o l e o n j a H i n d e n b u r g, k e s o m i s õ d u r i t e h u l k i v ö i s i d j u h t i d a a i n u l t r ü ü s t a m i s e l e, r a h v a i d v e r e v a l a m i s e l e j a ü k s t e i s e v a s t u, k u n a M a r x ' i g a v ö i s i d l i i t u d a p r o l e t a a r l a s e d k ö i g i s t m a i s t, n i n g j ä ä d a s e l l a s s e o l u k o r d a k u n i s a a t u s l i k u i l m a s õ j a a l g u s e n i; t e m a õ p e t u s, m i l l e i l m a s õ d a t u m e s t a s v a i d l ü h i k e s e k s a j a k s, o n j ä ä n u d a i n u k e s e k s v ö i t l u s h ü ü t u k s.

mis kõigi maade proletaarlastel jälle kogub ja ühte liidab uue korra üleseliitumistööle ja kultuuri andmiseks kõigile.

Marx'i suureulatuslik mõju rahvamassidele on ime, kui mõtleme, et meil on tegemist mõtlejaga, kelle õpetus pole kergesti arusaadav ja kellel jäi teaduslikus töös ja poliitilises elus vähe aega üle oma ideed lihtsas vormis väljendamiseks. Kuidas oli siiski võimalik, et tema mõju niivõrd tugevasti suutis tungida töötavasse rahvasse, s. t. ühiskonnakihtidesse, kellele tänapäeva ühiskondlik kord ei võimalda kõrgeina koolihariduse saamist? Millega on seletatav, et Marx'i nimi proletaarlastele tänapäeval pole ainult mingi tühi kõla, nagu paljude teiste suurte ja tähtsate mõtlejate oma?

See tuleb sellest, et Marx oma teaduslikes töis on uurinud ja väljendanud ainult seda, mis kujutab proletariaadi elu ja kannatusi, mis määrab töörahva saatuse ja lootused. Vana kreeka saaga teeb teaduse tekkimise ja selgitava mõju arusaadavaks sellega, et ta jutustab, kuidas Prometheus tõusis taevasse jumalate juure, et selle säravast valgusest vaestele surelikkudele, kes senini eksisid ja tammusid pimeduses, tuua valguse sädet, mis juhiks nende teed. Sellane Prometheus proletariaadile oli Karl Marx, valguse tooja pimeduses ja viletsuses ning teadvusetuses mitmekordselt orjastatud tööliiskadele. See lasebki seletada tema määratu mõju suurtes massides ja tema mõtete edasielamist neis, niikaua, kui nad kannatavad väljakurnamise, häda ja poliitilise surve all. Karl Marx'i õpetus pole mingi õõnes raamatutarkus, tema mõttevili pole ainult töö, millest teatakse teaduslikkudes kabinetides ja raamatukogudes, millega tegemist teeks ainult teadusehimalised ülkoolides. Vaid see on suurte rahvahulkade elu kujutamine, nii kuis see on vabrikutes, töökodades, kaubamajades, põldudel ja mägikaevandustes, kuidas need on asetatud riiki ja ühiskonda, millised on nende ülesanded ja eesmärk. Lühidalt Karl Marx'i teaduslik töö on see, mida ta oma mõjuvõimu algpäevil ise piiritleb järgmiselt: „Aja mõistmine üle tema võitluste ja soovide.“ Tema õpetuses esineb kõigepäält proletaarlike klassi endatunnustus, oma olemisest ja tulevikust, kuid kõigest sellest üle ühiskondliku elu seaduste käsitlemine üldse. Vana tõsimõte: „Tunne isennast“, on Marx kasutanud kapitalistliku ühiskonna olemise selgitamiseks. Ta on olevale ilmakorrale ette säädnud peegli oma mõttetöö viljana, milles see võib ennast näha tõelises valguses, millest aga kõigepäält proletariaat võib tunda õppida oma olukorda, oma arenemisteid ja seeläbi tunnetada

oma ajaloolise ülesande. Pole imet selles, kui marksistlikud mõtted, niipea kui nad olid valatud lihtsamasse vormi, levisid tööliismassides uskumatu kiirusega. Marx'i teaduslike mõtete lihtsustamise ja populariseerimise täitis tema elusõber Friedrich Engels. Tema kandis lihtsas ja arusaadavas kujus, kuid algupärase jõuga ja sügavusega, Marx'i ideed töörahva keskele. Ja pole tõusnud tänapäevanigi teist, kes paremini võiks lihtinimesi juhtida marksistliku teaduse ürgallikate juure.

Marx andis töörahvale sõna, mida see omas kitsikuses kaua otsinud. „Kõige maade tööliised ühinegem!“ Seeläbi kui nõiaaväel tekkis ellu võimas liikumine: proletariaadi klassivõitlus. Marx andis proletariaalse liikumisele ajaloo kindla suuna. Enne teda proletariaadi jõud lainetas korratult ja selgusetult. Kord siin, kord sääl vallanesid taltsutamatud viletsuspühanguid, avaldudes vabrikute ja masinate purustamises, kättemaksuaktides vabrikantide ja meistrite vastu, kuid nendel kunagi polnud seda ajaloolist tähtsust, nagu pääle Marx'i. Nüüd kogu jõud ja loomusund koondus uude ühtlasse joone, teaduslikku ja organiseeritud klassivõitlusse. Siitpääle sotsialistlik tööliisliikumine võimsa tormina müriseb läbi ajaloo, kantud kõigile ühisest eesmärgist: ühiskondlike klassivastolude kaotamine eromanduse hävitamisega valmistamisvahendite kohta ja ühemeelse ning ühetaolise inimühiskonna loomine.

Rivo

Ajaloo näitelavalt

„Pole midagi ilusamat püha- ja puhkepäevil kui jutustused sõjast ja sõjajuhtumustest, kui kaugel meist Türgimaal rahvad omavahel kaklevad!“ Nii laseb Goethe kõnelda korralikku väikekoodanlast jalutuskäigul kevadpühade aegu. Ka praegu on jälle juttu sõjast ja sõjakärast. Iga päev kõigis ajalehtedes on suur hulk sõnumeid sündmustest kaugel idas. Pole mitte Türgimaa, kust kostab metsik sõjakära, ei, praegu on selles pöörises taevapoegade riik, Hiinamaa. Kui väikseks on ilm jäänud Goethe päevist! Tehnika edusammud on võitnud kauguse ja sündmused, mis toimuvad Hankaus ja Shanghai, kostavad eurooplaste kõrvu vast veel tugevamini, kui sõjakära „kaugelt Türgimaalt“ Goethe väikekoodanlasele.

Mis siis lahti on? Hiina rahvas, seni mängupall välismaalaste võimurühmituste käes, on ärganud. On jõudnud

oma jõu äratundmisele ja tahab raputada endalt verised ahelad. Euroopa-Ameerika kapitalismil, kes on orjastanud Hiina rahva, pole enam küllalt jõudu ärkavate orjade tagasi hoidmiseks. Vabaduse tuuleõhk lehvib määratuil Hiina maa-aladel. Lõuna-Hiina valitsus, nii nimetatud kantonlaste valitsus, on vabadusvõitluse kandja. Tema tulemusrikkad sammud Põhja-Hiina tagurliste kindralite vastu on võitnud rahva südame.

Vähemad mässud ja rahutused varemgi Hiinas olid harilikuks nähtuseks. Juba aastate eest puhkesid suurtes tööstuskeskkohtades, mis pääasjalikult inglaste ja ameeriklaste käes, streigid ja rahutused, mis enamasti maha suruti relvade abil. Nüüd käivad Hiina rahutuslained kõrgelt, ka Inglismaa soomustrilejad on nõrgad nende takistamiseks.

Hiina revolutsioon pole sotsialistlik. Kõik tunnusmärgid kõnelevad, et see on rohkem kodanline revolutsioon, mille eesmärgiks Hiina oma kapitalistide võimu jalulesäädmine. Seegipärast tähendatud sündmused pole väikse ajaloolise tähtsusega. Sest nad teevad tee vabamaks Hiina proletariaadile klassivõitluseks ja seega ka sotsialismile. Ka mõjutavad Hiina vabaduslahingud teiste rõhutatud rahvaste vabaduspüüdeid. Inglismaa teab, miks ta nii kramplikult püüab konflikti lahendada. Ta väriseb India varakambri pärast, millise maa rahvas elab samasuguses ikkes kui hiinlasedki. Ärkab ka India, siis läheneb lõpp Briti ilmariigile. Võitlused Hiinas näitavad, et aeg kapitalistlikkude meetodidega rahvaid orjastada on möödas. Mitte ainult Hiina ei ringuta end. Hollandi asumail käärib samuti. Prantslased on Süürias pärismaalastega pidanud mõnegi tubli lahingu. Mehhikos, millise varade järele limpsavad New-Yorgis rahameeste keeled, võitleb majandusliku orjastamise vastu rahvas ise sotsialistliku presidendi Calles'i juhtimisel.

Näeme, et kogu ilmas elab tung vabaduse järele. Tornitunnused idas ja lõunas, rõhutatud rahvaste võitlus oma kurnajate vastu, on tähtsaks verstapostiks võitluses uue, õiglasema ilma eest. Seepärast meie poolehoid kuulub mässulistele ja kõigile neile, kes oma selga peavad küürutama veel orjapiitsa ees. Kuid neist sündmustest, mis mööduvad meie silmade eest kinofilmina, tahame meie ka midagi õppida. Ka Euroopa töölised pole veel vabad. Ka nende pääkohal vuhiseb veel orja-, nälja- ja viletsusepiits. Kuid hoolitseme meie selle eest, et proletariaat ei jääks loiuks. Oleme meie äratajad ja juhid! Kisume endiga võitlusse kaasa ka teisi. Võitleme inimese südame ümber, kõigepäält aga noorsoo südame juures, kes vajab vabadust ja õiglust, kuid ei leia teed selle juure. Ainult

siis kui täidame ülesande, mille meile pannud ajalugu, võime meie toetada ka teiste maade vabadusvõitlust. Ja meie võime olla uhked, et me pole ainult päältvaatajad, kes ajaloo kohtu-

Revolutsiooniliste taevapoegade maalt.

Hiina kuli pakkidega.

laua ees värisevad ja lõdisevad hirmust, vaid et seisame ise keset näitelava mõjutades ja tegutsedes kindla käega endi parema tuleviku huvides. — Kui me nii täidame oma ajaloolise kohuse, pole meil tarvis olla lootusetu tulevikust.

Sotsialistide miinimumprogramm noorsoohool- duse alal.

Sotsialistliku Töölisinternatsionaali, Ametiühingute Internatsionaali ja Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali esindajate ühisel konverentsil, jaanuari lõpul k. a. Berliinis, võeti vastu järgmine Sotsialistliku Noorsoointernatsionaali sekretariaadi poolt väljatöötatud miinimumprogramm noorsoohoolduse alal:

1. Palgatöö keeld lastele, kes alla 14 a. vanad.
2. Algkoolisundus vanadusmääranil, millest pääle lubatakse palgatöö.
3. Sünduslik täienduskool (kutsekool) neile, kes alla 18 a. vanad.
4. Laiendatud töökaitsemäärused tööstusõpilaste, noorte tööliste ja üriteenijate kohta 18. eluaastani.
5. 48-tunniline töönädal, kusjuures töötundide hulka tuleb arvata ka teoreetiliseks õpetuseks ning puhastus- ja korraldustöödeks minev aeg.
6. Pühapäevapuhkuse algus laupäev keskpäeval või üks vaba õhtupoolik iga nädal.
7. Noorsoo öötöö keeld.
8. Vähemalt kolmenädalaline puhkus täie palga edasimaksimisega palgatöös olevaile noortele (samuti õpilastele), kes on alla 16 a. vanad ja kahe-nädalaline puhkus palga edasimaksimisega noortele töölistele (ja tööstusõpilastele) kuue-istkümnenda ja kaheksateistkümnenda eluaasta vahel.
9. Hooldus. Toetus ja õppimise võimaldamine töötule noorsoole.
10. Kutsehariduse korraldamine tööliste üheväärilisel osavõtul.

Selle programmi alusel tuleb asuda tööle meilgi, seda enam, et meil neist minimaalnõudeist pole täidetud peaaegu ükski.

„Rünnak“ ilmub 10 korda aastas. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, tellimiste vastuvõtjad, noorsotsialistlikud ühingud ja ajakirja talitus Tallinnas. Tellimishind 10 marka number.

Hinnata saab igaiüks ajakirja „Rünnak“, kes saadab talitusele kümme tellimist.

Muretsege endile „Rünnaku“ tellimiste vastuvõtmise raamatud ajakirja talitusest.

Noortöoliste elust

Rakveres

Noortöoliste arv Rakveres tõuseb üle saja. Rakvere on eriti rikas väikeste töökodade poolest, kus leidub noortöölisi rohkem kui suuremais kohalikes vabrikuis.

Noortöoliste palk kõigub 50—200 margani päevas. Palgamaksmine on paljudes töökodades korratu. Puunduvad ka palgaraamatud. Tuleb ette juhuseid, mil sunnitakse noortöölisi peremehe hääks valetama. Kõrd töökaitse komissari tulekul, sunnitud Kuldvere mööblitööstuses valetama, et palgaraamatud kodu on. Samas töökojas lasti üks noortööline töölt lahti sellepärast, et ta peremehelt palka nõudma läks. Ka on juhtunud tööliste löömisi.

Umbes samasugune on olukord Fungi saapatööstuses (kingsepa töökojas). Säälna 4 noortöölist palgaga 2000—6000 mrk. kuus. Töökojas pole samuti palgaraamatuid, mille tagajärjel palgamaksmine korratu. Palganõudmise korral on ähvardatud lahtilaskmisega. Sagedasti sajab noortöoliste pääle inetu sõim.

Sarnaseid nähtusi esineb ka paljudes teistes töökodades.

Teine üldisem väärnähtus on õpipoiste eelmalhoidmine „õpitavast tööst“. Neid kasutatakse kui odavat tööjõudu mustatöö tegemiseks. Selle tagajärjel venib loomulikult ka noortöoliste „õppimise aeg.“

Mõnes töökojas sunnitakse noortöölisi tasuta ületunni tööd tegema (näit. Niedrichsoni t. k.).

Üldiselt vahekord tööandjate ja noortöoliste vahel pole häa, mille põhjuseks on esimesed. Harilik nähtus on, et kui noortööline veidi hiljaks tööle jääb, siis võtab teda vastu toores sõim. Pea kõik Rakvere noortöölised kaebavad viletsa elu-olu üle.

Noortöoliste vaimlised huvid on piiratud. Loetakse väga vähe ja valimatut materjali.

Rakvere noortöoliste ellu toob arvatavasti muutust noorsotsialistlik ühing, mis mõeldud kuul asutati.

Algul olid noortöölised tagasihoidlikud, kuid nüüd on huvi tõusu märgata. Jääb soovida, et kõik Rakvere noortöölised koonduksid noorsotsialistliku ühingu ümber.

Kundas

Kunda tsemendivabrikus tarvitatakse noorte tööjõudu tislari ja lukusepa ning elektri jaoskonnas õpilastena, mujal — raudteel, tündrivabrikus, hoovi- ja muudel töodel ühel alusel teiste töölistega.

Tislari, lukusepa ja elektri jaoskonna töökotta võetakse õpilasi alates 16 a. vanad. Õppeaeg kestab 3 a.

1. aastal on õpilase töötasu mk. 80.—, 2. — mk. 104.— ja 3. aastal — mk. 120.— päevas.

Õppeaja lõppedes omab tööline kauniste vilumuse ja oskuse iseseisvaks töötamiseks omal alal.

Mujal — tündrivabrikus ja muul töodel on töötasu ühine teiste töölistega.

Töökodades tehakse ületunde kaunis tihti. Sunduslikud need küll ei ole, kuid tööline neid tegemast loobudes võib meistri iseäralise tähelepanu osaliseks saada.

Väljamaal

Austraalias

Hiljuti ilmus Melbourne's esimene number ajakirjast „Töölis-noorsugu“. Ajakirja annab välja Melbourne töölisnoorsoo ühing.

Sellest ajakirjast näeme, et Austraalia töölisorganisatsioonide aasta-konverentsil 1926. a. sügisel otsustati asuda töölisnoorsoo organiseerimisele. On töötatud välja organiseerimisplaan ja töökava. Melbourne töölisnoorsoo ühing on esimene noorsoo organisatsioon, mis eelpooltööd otsuse põhjal asutad. Esimese numbri järele võime otsustada, et säälsed organisatsioonid on ehitatud umbes samastel alustel, kui Euroopagi sotsialistliku noorsoo omad.

Jaapanis

Tööõpilaste olukorda korraldatakse 1911. a. väljaantud seaduse alusel. Selle järele: õpilane võib teha ainult sellast tööd, mis temale kutsehari-duse omandamiseks tarvilik, ettevõtjad peavad ametiasutustele andma täpse ülevaate õpilaste rohkusest ja vanadusest, mida õpib, töötaja pik-kus, puhkepäevad ja suvepuhkus, palju saab tasu jne. Kes võtab teenis-tusse lapse, kes pole suutnud täita veel koolikohustust, peab hoolitsema selle eest, et kooliskäimist võimaldada. Kutseõpilaste arvu Jaapani vabri-kutes arvatakse praegu 2500 pääle.

Poolas

5. ja 6. juunil korraldatakse Varssavis esimene Poola sotsialistliku noorsoo päev. Korraldajaks on töölisnoorsoo organisatsioonide keskkor-raldus ja töölisspordi liit.

Päeva kavas on ette nähtud kõned, teatrietendus vana Lazienki teatri varemtes, ujumisvõistlused ja muud sportlised ettevõtted.

Oodatakse ka välismaade töölisnoorte esitajaid päevale.

*

Sotsialistliku Noorsoo-internatsionaali juhtide koosolek.

Sotsialistlik Noorsoo-internatsionaal korraldab käesoleval aastal 13.—17. juunini teise rahvusvahelise juhtide koosoleku, millest iga internatsionaali kuuluva maa organisatsiooni poolt võivad osa võtta esitajaid kaks-korda rohkemal arvul, kui neid kuulub internatsionaali eksekutiivkomiteesse. Eksekutiivkomiteesse nimelt iga maa 10.000 liikme kohta saadab ühe saadiku. Selle järele Eestil juhtide koosolekust oleks võimalik osa võtta kahe esitajaga. Nimetatud koosolek peetakse Füneni saarel (Jütlandi poolsaare läheduses) järgmise kavaga:

Esimene päev: Sotsialistlik noorsooharidustöö massilistes organi-satsioonides või kitsamates ringides? — Referendid Karl Heinz — Viini-st ja Koss Vorrink — Amsterdamist.

Teine päev: Sotsialistliku noorsootöö ühtlustamine. — Referendid Ernst Paul — Prahast ja G. Vanderveken — Brüsselist.

Kolmas päev: Noorsoojuhtimise tähtsus. — Referendid Erich Ollenhauer — Berliinist ja Felix Kanitz — Viinist.

Neljas päev: Noorté poliitilise aktiivsuse suurendamine. — Refe-rendid Max Westphal — Berliinist ja Richard Lindström — Stockholmist.

Väljaandja ja vastutav toimetaja: **Reinhold Saving.**
Toimetus ja talitus: Tallinn, S. Brokumägi 4, postkast 367.
Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.